

razred italijanske in slovenske narodnosti spopadel ne samo s težavnim socialnim položajem, marveč tudi s težnjami italijanskih iredentističnih krogov za priključitev tega ozemlja k Italiji, poudarja avtor.

Lično opremljena druga številka *Annales* (zbornik krasi bogato slikovno gradivo ter še posebno izbrana serija slik Tartinijevega gledališča v Piranu) prinaša — tako kot že prva — obilo zanimivega in strokovno raznovrstnega branja, obenem pa pričujoči zbornik z raziskavami oziroma študijami, ki jih objavlja, vse bolj zapolnjuje vrzeli v našem dosedanem vedenju o bližnji in daljnji preteklosti Istre v najširšem smislu.

August Lešnik

Paul Meinhard Strässle, **Der internationale Schwarzmeerhandel und Konstantinopel 1261–1484 im Spiegel der sowjetischen Forschung**. Bern — Frankfurt am Main — New York — Paris : Peter Lang, 1990. 384+XI strani. (Geist und Werk der Zeiten, Nr. 76).

Pred seboj imamo glede na zasnovno nenavadno raziskovalno delo s področja bizantinistike švicarskega raziskovalca Paula Meinharda Strässla, specialista za ekonomijo, občo zgodovino, germanistiko, rusistiko in bizantinistiko. Knjiga o mednarodni črnomorski trgovini in Konstantinoplu od 1261 do 1484 je rezultat več kot enoletnega sistematičnega študija v Moskvi, St. Peterburgu, Odesi in Sofiji.

Prvotni namen pisca je bil, na poseben metodološki način prikazati obsežno sovjetsko literaturo, ki obravnava navedeno tematiko, predvsem pa rezultate sovjetskih strokovnjakov približati zahodnim bizantologom, katerim zaradi jezikovnih ovir to ni bilo omogočeno. Prav tako je nameraval pisec, kot je razvidno iz uvodnih pojasnil, raziskati marksističen in nemarksističen pristop do problemov črnomorske trgovine, vendar je zaradi svoje sistematične in strukturalne obravnave delo opredelil tudi kot raziskovalni prispevek.

Ugotovil je, da se je območje Črnega morja od leta 1261 v nadaljnjih dveh stoletjih razvijalo v nekem zaključenem krogotoku. Noben drug prostor v tedanjem svetu ni bil z vidika mnogoterih trgovsko blagovnih tokov tako izrazito prehodni. Bil je začetek in konec ter prehodni prostor pomembnih trgovskih poti in intenziven akcijski prostor različnih trgovskih narodov (Genova, Benetke, Bizanc, Trapezunt, Armenija, Rusija, Moldavija). Od druge polovice 13. stoletja, ko so v ta prostor posegli Mongoli, do 15. stoletja, ko so se pontskega bazena polastili Turki, sta na tem prostoru utrdili svoje pozicije Benetke in še posebej Genova, uveljavili svojo trgovinsko in kolonialno organizacijo in razvili odgovarjajočo tehniko poslovanja. Bistvena podlaga za ta proces je bogastvo dobrin na ožjem in širšem geografskem prostoru pontskega bazena, Gre za masovne izvozne dobrine, kot žito, kavjar, sužnji, živina, pa tudi dragoceno in luksuzno blago. Italijanske mestne države so si namreč prizadevale v Levanti izgubljene pozicije nadomestiti z odpiranjem novih trgovskih centrov. Zaradi takšnega razvoja se je podaljšala dotleje v vzhodno Sredozemlje iztekajoča se trgovska pot proti severu k Črnemu morju.

Cilj Strässlove raziskave je bil, kar se da celovito zajeti rusko in ukrajinsko strokovno literaturo in jo sistematično prikazati, razporejeno po posameznih problemih. Njegov namen je tudi opozoriti na sporna vprašanja, protislovja in raziskovalne napake.

Avtor je razdelil delo na več vsebinskih sklopov. V dveh krajših sestavkih je v uvodnem poglavju razpravljaval o gospodarskem in političnem razvoju na črnomorskem območju od 13. do 15. stoletja in s tem postavil zgodovinsko podlago za razglabljanje v temeljnem delu študije. Sledi glavni del knjige, ki je sestavljen iz dveh sestavkov. Historiografski del je posvečen grobo skiciranim zgodovinskim in arheološkim raziskovalnim rezultatom in to v okviru splošnega razvoja sovjetske medievistike, bizantinistike in arheologije od 1918 do 1988. Pri tem se je dotaknil tudi ideološkega aspekta raziskav kot tudi problemom, vezanim na raziskovalne diskusije in znanstveno metodološki pristop. Avtor je skušal pri prikazu sovjetskega zgodovinskega zavzeti kolikor toliko nevtralnost stališče do tim. »marksističnih« raziskav gospodarsko zgodovinskih vprašanj. V tem okviru pisec obravnava tudi tipologijo pisnih in arheoloških virov. Že v uvodu je pisec opozoril, da je izločil neznatne epigrafske spomenike in numizmatične specialne študije. Prav tako se je moral odpovedati prikazu armenske in gruzinske historiografije zaradi jezikovne bariere.

V drugem, zelo obsežnem historiografsko-zgodovinskem delu, ki je povzetek rezultatov sovjetskega zgodovinskega in arheologije, je avtor razdelil šest tematskih območij: trgovske naselbine, kolonije, trgovske poti, trgovsko blago, socialna struktura nosilcev trgovine, trgovska, kolonialna in fiskalna politika. Metodološko je zanimiv način obravnave navedenih tematskih sklopov. Raziskava je potekala v povezavi z vsakokratno terminološko-tipološko razpravo v okviru enotne geografske mreže in to sistematično glede nastanka, bistva in razvoja, kot tudi po vlogi in pomenu vsakokratnega dejanskega stanja. V zaključku vsakega poglavja so rezultati povzeti v tetah.

Strässlove delo je opremljeno z zelo izčrpnimi opombami in dodana je obsežna bibliografija (viri in literatura). V dodatku najdemo ustrezne tabele in skice ter karti: trgovska naselja in kolonije, trgovske poti. Pregledni in hitri orientaciji služi osebni in stvarni register.

Strässlove delo predstavlja privrkat celovito obsežno, toda v dokajšnji meri razpršene rezultate sovjetskega zgodovinskega in arheologije v zvezi s poznosrednjeveško trgovino na črnomorskem območju. Dela sovjetskih zgodovinarjev, bizantologov in arheologov so podvržena kritični analizi, vendar s poudarkom na velikih zaslugah sovjetske historiografije in arheologije pri raziskovanju omenjenih tem. Brez dvoma je avtor s svojo izčrpno analizo prispeval k interdisciplinarni in komparativni specialni raziskavi s področja bizantinistike.

Ignacij Voje